

Båndleggelse av arv

Arvelater kan i visse tilfeller bestemme at arven skal båndlegges. Dette betyr at man som arvelater kan bestemme at arven skal brukes på en bestemt måte. For eksempel kan en arvelater bestemme at midlene som arves etter han/henne bare skal kunne brukes til kjøp av bolig. Arvelater kan også båndlegge arven på den måten at kreditorene ikke skal kunne ta beslag i de midler som arves (beslagsforbud).

Utgangspunktet er at arvelater ikke kan bestemme over pliktdelsarven. Man kan likevel i særlige tilfeller bestemme i testament hvordan pliktdelsarvmidlene skal brukes «når omsynet til arvingen taler for det».

Det er et vilkår for slik båndleggelse at dette skjer av hensyn til arvingen, for å unngå at arven blir satt over styr. Båndlegging av pliktdelsarv er regulert i arveloven § 32.

Regelen er utformet med tanke på de tilfeller der livsarvingen er sinnslidende eller psykisk utviklingshemmet, og dermed kan mangle forståelse av penger og deres verdi. Det må foreligge et slikt særlig tilfelle for å kunne båndlegge arv etter arveloven § 32. Slik båndleggelse skal følgelig ikke kunne skje overfor arvinger som er alminnelig oppegående mht egen økonomi.

Hva er pliktdelsarv?

To tredjedeler av formuen til arvelateren er pliktdelsarv for livsarvingene (arvinger i første arvegangsklasse – direkte avkom av arvelater). Pliktdelsarven er likevel aldri større enn 1 000 000 kr til hvert av barna fra hver av foreldrene, jf. arveloven § 29 første ledd.

Arv ut over dette er ikke pliktdelsarv. Arvelater står fritt til å velge hvordan han vil disponere arv som ikke er pliktdelsarv.

Hvordan kan man båndlegge arv

Båndleggingen av pliktdelsarv og annen arv må gjøres i testament. Se formreglene for testament i arveloven kap VIII.

Som arvelater kan man f eks gi påbud om at arven skal brukes (helt eller delvis) til å kjøpe en livrente til arvingen. En praktisk og relevant løsning kan være å bestemme at arven skal bruke til kjøp av bolig for arvingen, for å sikre denne et bosted som er beskyttet mot kreditorer.

Tillitsmann

Det skal oppnevnes tillitsmann for pliktdelsarven som er båndlagt. Dette kan være en bank, en advokat eller overformyndieriet.

Beskyttelse mot kreditor

Når arven er båndlagt, vil ikke arvingen kunne pantsette eller avhende den på annen måte.

Avkastning på båndlagt arv tilfaller arvingen til fri disposisjon.

Siden båndleggelse av arv ofte er for å beskytte arvingen mot kreditorforfølgning, må man også kunne bestemme at avkastningen skal være båndlagt. Dette må bestemmes særskilt av giveren, og må ikke innebære at man også båndlegger avkastning som er et resultat av arvemottakerens arbeidsinnsats.

Arvingens kreditorer (låneinstitusjoner og lignende) kan ikke søke dekning i båndlagt arv – se arveloven § 32 annet ledd, som henviser til dekningsloven § 3-1 og 3-2. Slik beskyttelse overfor kreditorer forutsetter at man tilfredsstiller vilkårene i arveloven § 32, som nevnt over.

Dekningsloven § 3-1 omhandler eldre gjeld:

Den som ved testament eller på annen måte treffer bestemmelse om overdragelse av et formuesgode uten vederlag, kan senest ved overdragelsen ta forbehold om at det ikke ved utlegg eller konkurs skal kunne søkes dekning i formuesgodet for gjeld som erververen har pådratt seg før overdragelsen blir gjennomført.

Skal erververen ved overtagelse av pantegjeld eller på annen måte yte delvis vederlag, men slik at vederlaget ikke utgjør mer enn en halvdel av formuesgodets verdi på overdragelsestiden, kan forbehold som nevnt i første ledd tas for den forholdsmessige andel av formuesgodet som det ikke skal ytes vederlag for. I tilfelle av kreditorforfølgning kan hele formuesgodet selges, men kreditorene kan ikke kreve dekning av den del av utbyttet som svarer til den beslagsfrie del.

Avhenderen kan bestemme at avkastningen av formuesgodet skal være beslagfri i samme utstrekning som selve formuesgodet. Beslagsfrihet kan likevel ikke betinges for avkastning som helt eller delvis skyldes erververens personlige arbeidsinnsats.

Dekningsloven § 3-2 omhandler framtidig gjeld:

Forbehold som nevnt i § 3-1 kan tas også med hensyn til gjeld som erververen pådrar seg etter at overdragelsen er blitt gjennomført, såfremt det i forbindelse med forbeholdet bestemmes at erververen ikke skal ha adgang til å gjøre seg nytte av formuesgodet ved salg eller pantsettelse eller på lignende måte.

Selv om det er tatt forbehold som nevnt i første ledd, kan dekning søkes i formuesgodet for gjeld som har direkte sammenheng med drift, vedlikehold eller utbedring av formuesgodet, og for skatter og avgifter vedrørende det. Det samme gjelder krav på erstatning eller oppreisning for skade som erververen har voldt forsettlig eller grovt uaktsomt eller regresskrav på grunn av slik skade når kravet er oppstått etter at overdragelsen er blitt gjennomført.

Ved beslagsforbud i fast eiendom eller andre registrerbare formuesgoder må beslagsforbudet og rådighetsinnskrenkninger tinglyses i grunnboken eller registreres i tilsvarende register, for å stå seg mot framtidige kreditorer. Ved beslagsforbud i andre formuesgoder må en spesifisert liste over disse tinglyses i løsreregisteret. Rådigheten over penger, verdipapirer og enkle fordringer som er beheftet med beslagsforbud, må overføres til tillitsmann (under tilsyn av Stiftelsestilsynet) eller overføres til Overformynderiets forvaltning (evt forvaltes av hjelpeverge/verge under tilsyn av Overformynderiet).

Som det framgår av dekningsloven § 3-2 andre ledd er det visse begrensninger i beslagsfrihet for framtidig gjeld og forpliktelser.

Opphevelse av båndleggingen

En arvelater kan bestemme at båndleggingen bare skal gjelde for et visst tidsrom eller under visse forutsetninger.

Dersom arvingen mener at det ikke foreligger særlige tilfeller, kan arvingen alltid søke Stiftelsestilsynet om at pliktdelsarven ikke lenger skal være båndlagt. Stiftelsestilsynet vil da vurdere om de særlige tilfellene foreligger på det tidspunktet arvingen søker.

Den som har arvet eller den som råder over midlene, for eksempel tillitsmannen, kan søke Stiftelsestilsynet om at båndleggingen av pliktdelsarven blir opphevet.

Arven vil ikke kunne bindes lengre enn til arvingens død – da tilfaller den på vanlig måte mottakerens arvinger.

Les mer her:

Arveloven: <http://www.lovdatab.no/all/nl-19720303-005.html>

Dekningsloven: <http://www.lovdatab.no/all/tl-19840608-059-004.html#3-1>

Stiftelsestilsynet om båndlagt pliktdelsarv:

<https://lottstift.no/stiftelsestilsynet/nb/andre-ansvarsomrader-for-stiftelsestilsynet/beslag-2/bandlegging-av-arv/>

Konkursrådets fremstilling av regler om private beslagsforbud:

http://www.konkursradet.no/Beslag/Private-beslagsforbud-710/#_Toc120429735